

PANTOLON: 3000 YIL ÖNCE ORTA ASYA'DA İCAT EDİLDİ

Sibirya'daki Taş Devri yerleşkelerinden Mal'ta ve Buret civarında bulunan insan figürinlerini inceleyen bazı uzmanlar, pantolonun 20 bin yıl önce giyilmiş olabileceğini öne sürmüştü. Deri veya kumaştan yapıldıkları için çok eski dönemlere ait pantolon kalıntılarına pek rastlanamıyordu. Alman Arkeoloji Enstitüsü arkeologlarından U. Beck ve M. Wagner; 2014'te Orta Asya'da yaptıkları kazıda, 3000 yıl önceden kaldığı belirlenen, kumaştan yapılmış iki pantolon buldu. Pantolonlar, Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin Turfan kenti yakınındaki tarihi mezarlıkta, iki erkeğe ait M21 ve M157 numaralı mezarlarda bulundu. Mezarlarda bulunan yün pantolonların iplikleri Karbon-14 yöntemiyle analiz edildi. Bu yöntemle yapılan yaş tayinleri, pantolonların M.Ö. 1000-1300'lerden kaldığını kanıtladı. Her iki pantolonun da ata rahat binmek için tasarlanmış olduğu açıklandı. Pantolonları dikmek için büyük kumaşlar kesilmemişti. Araştırmacılar, üç ayrı yün kumaşın desenli olarak uygun boyutlarda dokunup ardından birbirine dikilerek pantolon yapıldığını belirledi. İki dikdörtgen kumaş, paçalar için belden ayak bileklerine uzanacak boyuttaydı. Üçüncü kumaş, artı şeklinde olup diğer iki parçayı birleştirecek şekilde dokunmuştu. Kumaşlar tezgahta, kişilere özel boyutlarda dokunduğu için dokumacı ve terzinin aynı kişi olduğu açıklandı. Pantolonları 3000 yıl önce giyenlerin 40 yaşlarında olduğu belirlendi. Mezarlarında; savaş baltası, sadak, kamçı, dizgin ve deriden yapılmış kol zırhı bulunduğu için bu kişilerin atlı savaşçılar olduğu anlaşıldı. Dünyanın bilinen en eski pantolonları olan bu objelerle ilgili bilimsel veriler, 20 Ekim 2014'te Quaternary International'da yayımlandı.

Uygur Özerk Bölgesi'nde bulunan 3000 yıllık pantolon

Pantolonun Avrupa ve dünyaya yayılışı

Pantolonun; Orta Asya'dan İran'a M.Ö. 600'lerde geçtiği, Pers başkenti olan Persepolis'teki taş kabartmalarda yer alan figürlerden anlaşılmaktadır. İran'dan Orta Doğu'ya yayılan pantolon, Yunanlılar ve Romalılar tarafından benimsenmeyip doğuluların ve barbarların giysisi denilerek aşağılanırdı.

Romalılar, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerini ele geçirince oralarda yaygın olan pantolonu benimseyip giymeye başladılar. Romalı askerler, M.S. birinci yüz yıldan itibaren tuniklerinin altına, dize kadar uzanan pantolonlar giydi. Batı Roma İmparatorluğu 476'da yıkılınca, Avrupa'da pantolon giyenlerin sayısı arttı. Doğu Roma İmparatorluğu'nda, tuniklerin altına pantolon giymek yaygınlaştı. Orta Asya'da ise Hunlar, Göktürkler ve Uygurlar sürekli ata bindikleri için pantolon, çok eski bir gelenektir. Avrupa'da asiller ve zenginler, 8. yüzyıldan itibaren keten veya yünlü kısa pantolonlar giymeye başladı. İspanyol asillerin giydiği; üst kısmı geniş ve dizden bağcıklı olan pantolonların paçaları, balon gibi görünmeleri için pamukla desteklenip kapitone yapılarak dikilirdi. Avrupa'da 14. yüzyılda, uzun ve dar pantolonlar moda oldu. Fransa'nın gezici komedi tiyatrolarındaki "Pantolone" adlı bir karakter, sürekli pantolon giydiği için pantolon kelimesi onun adıyla özdeşleşmişti. Fransız Devrimi sırasında, sokağa dökülen işçiler uzun paçalı pantolon giydiği için bu halk giysisine o dönemde pantolone adı verildi. İkinci Mahmut, Osmanlı askerlerine pantolon giyme mecburiyeti getirmişti. Abdülmecit ise tüm memurların pantolon giymesini sağladı.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü